

Bińkowska, Krystyna

Publikacje książkowe i wydawnictwa ciągłe

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 28/3-4, 692-694

1983

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

za granicą. Kontynuowano badania nad tematem *Pojęcie odkrycia naukowego a historia nauki* (doc. S. Zamecki) oraz zakończono wstępną wersję pracy o ściślejszym pojęciu nauki, występującym w XIX i XX w., wykluczającym poglądy o charakterze metafizycznym (dr J. Skarbek). W opracowaniu tematu położono główny akcent na różnice między szerokim, do dziś używanym pojęciem nauki (obejmującym także humanistykę, filozofię, a nawet teologię) a pojęciem węższym, ściślejszym, propagowanym głównie przez pozytywistów oraz na argumenty przemawiające za wykluczeniem wszelkiej wiedzy metafizycznej ze ściśle pojętej nauki.

9. INFORMACJE DODATKOWE

W roku sprawozdawczym pracownicy Instytutu wygłosili 8 referatów na konferencjach, sympozjach i sesjach międzynarodowych, 13 referatów na konferencjach naukowych krajowych, zorganizowanych poza Instytutem, kilka referatów na zebraniach popularnonaukowych i kilka odczytów radiowych.

Zajęcia dydaktyczne prowadziło 10 pracowników, zatrudnionych w uczelniach wyższych (wykłady, ćwiczenia, seminaria magisterskie). Pod ich kierunkiem przygotowano kilkadziesiąt prac magisterskich. Opracowano 9 recenzji rozpraw doktorskich, 2 recenzje prac habilitacyjnych i kilkanaście recenzji wydawniczych.

Doc. S. Brzozowski uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego, dr Z. Podgórska-Klawe — stopień doktora habilitowanego, a dr S. Zamecki — stopień doktora habilitowanego i stanowisko docenta.

Stanisław Mauersberg
(Warszawa)

II. PUBLIKACJE KSIĄŻKOWE I WYDAWNICTWA CIĄGŁE

W roku sprawozdawczym — 1982 — Instytut Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN opublikował 13 pozycji książkowych (w tym dwie — techniką małej poligrafii) oraz jedno wydawnictwo ciągłe (czasopismo „Kwartalnik Nauki i Techniki”) o łącznej objętości około 340 arkuszy wydawniczych.

W serii *Monografie z Dziejów Nauki i Techniki* Wydawnictwo Ossolineum wydało trzy pozycje. Tom CXXVI — Danuta Rederowa, Bohdan Jaczewski, Waldemar Rolbiecki: *Polska Stacja Naukowa w Paryżu w latach 1893—1978*. Gdańsk 1982, (26,50 ark. wyd.). Praca przedstawia rolę stacji naukowej AU, PAU oraz PAN w inspirowaniu polsko-francuskich kontaktów naukowych oraz współpracy z polskimi placówkami naukowymi, działającymi na terenie Francji. Tom CXXVII — Teresa Ostrowska: *Przedstawiciele nauk medycznych i ich działalność naukowa w Towarzystwie Warszawskim Przyjaciół Nauk (1800—1832)*. Gdańsk 1982 (17 ark. wyd.). Jest to monografia historyczna, oparta na materiałach archiwalnych, poświęcona lekarzom i farmaceutom oraz ich działalności w Towarzystwie Warszawskim Przyjaciół Nauk. Tom CXXIX — Ryszard Ergetowski: *Studenckie organizacje Polaków w Uniwersytecie Lipskim w latach 1872—1919*. Gdańsk 1982 (17 ark. wyd.). Praca omawia stowarzyszenia polskich studentów o różnym profilu w Uniwersytecie Lipskim. Oparta jest na nie wykorzystanych dotychczas materiałach źródłowych z archiwów niemieckich i polskich, na korespondencji w bi-

bliotekach obydwu krajów i artykułach w ówczesnej prasie wielkopolskiej i pomorskiej.

W serii *Monografie z Dziejów Oświaty* Wydawnictwo Ossolineum opublikowało tom XXVII — pracę Jadwigi Sutyły pt. *Miejsce kształcenia dorosłych w systemie oświatowym II Rzeczypospolitej*. Gdańsk 1982 (18 ark. wyd.). Praca przedstawia charakterystykę form kształcenia dorosłych w ich funkcji kompensacyjnej (szkoły i kursy dla dorosłych) i właściwej (uniwersytety powszechne, ludowe, niezależne oraz biblioteki oświatowe).

W serii *Studia Copernicana* Ossolineum wydało drukiem tom XX — *Georgii Rhetici Narratio prima*. Gdańsk 1982 (25 ark. wyd.). Jest to edycja krytyczna tekstu łacińskiego z jego przekładem francuskim, komentarzem oraz reprodukcją wydania gdańskiego z roku 1541 z biblioteki Obserwatorium Astronomicznego w Paryżu.

Jako pozycje zwarte — opublikowane przez Ossolineum poza serią — ukazały się następujące książki: 1) Praca zbiorowa pod redakcją Ireny Stasiewicz-Jasiukowej pt. *Dzieje nauczania historii nauki i historii techniki w Polsce*. Gdańsk 1982 (31,50 ark. wyd.). Książka ta — pięknie wydana: w płóciennym oprawie i stylowej interesującej graficznie obwolutie, z wieloma portretami na papierze kredowym — ukazuje po raz pierwszy dzieje nauczania historii nauki i techniki w Polsce, poczynając od wieku XVI, kończąc na czasach najnowszych. Oparta jest na materiałach źródłowych; uwzględnia programy nauczania, podręczniki i literaturę pomocniczą dla szkół wyższych i średnich. 2) Jerzy Maternicki: *Historiografia polska XX wieku. Część I: lata 1900—1918*. Gdańsk 1982 (19 ark. wyd.). Jest to pierwsza synteza dziejów historiografii polskiej wieku XX. Praca daje m. in. wnikliwą charakterystykę nowych prądów metodologicznych oraz głównych kierunków badań w epoce modernizmu i neoromantyzmu. Przewidziana jest kontynuacja badań w tym kierunku. Książka w płótnie z obwolutą w dobrym tonie. 3) Jan Szeliga: *Dzieje poznania Wybrzeża Gdańskiego w obrazie kartograficznym*. Gdańsk 1982 (26 ark. wyd.). Jest to bardzo ładnie wydana książka o estetycznej i ciekawej pod względem graficznym okładce. Zawiera bardzo interesujące materiały kartograficzne, pochodzące ze źródeł nie wyzyskanych dotychczas. Autor w swej pracy stara się ustalić miejsce Pomorza Gdańskiego na mapach powstających już w starożytności. Książka cieszy się wielkim popytem zarówno w kraju, jak i za granicą. 4) Barbara Kuźnicka: *Kierunki rozwoju farmacji w Polsce epoki Oświecenia*. Gdańsk 1982 (14 ark. wyd.). Jest to monograficzno-syntezytyczne opracowanie historii farmacji naukowej w Polsce w latach 1783—1830. Książka w płótnie z graficzną obwolutą i ciekawym materiałem ilustracyjnym.

Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne opublikowało III tom *Dzieł Michała Kaleckiego* pt. *Socjalizm — Funkcjonowanie i wieloletnie planowanie*. Warszawa 1982 (29 ark. wyd.). Tom składa się z sześciu części: Cz. 1 — *zagadnienia powojennej odbudowy*; Cz. 2 — *Model funkcjonowania gospodarki narodowej*; Cz. 3 — *Ceny*; Cz. 4 — *Inwestycje a dochód narodowy*; Cz. 5 — *Planowanie wieloletnie*; Cz. 6 — *Przypisy i dodatki*. Książka w płótnie z obwolutą lakierowaną oraz z portretem autora.

Z planu Komitetu Historii Nauki i Techniki Ossolineum opublikowało w języku francuskim książkę Karoliny Targosz pt. *La cour savante de Louise-Marie de Gonzague et ses liens scientifiques avec la France (1646—1667)*. Gdańsk 1982 (16 ark. wyd.).

Techniką małej poligrafii ukazały się dwie pozycje: 1) Pawła Rybickiego pt. *Problematyka historyczna na łamach „Wiadomości Farmaceutycznych” w latach 1919—1939*. Warszawa 1982 (3 ark. wyd.). Autor przeprowadził tu analizę około

200 publikacji historycznych, drukowanych w latach 1919—1939 na łamach „Wiadomości Farmaceutycznych”. 2) Praca zbiorowa pod redakcją J. Babicza, Z. Wójcika, T. Iliny, I. Fiedosiejewa pt. *Dzieje polskich, rosyjskich i radzieckich badań polarnych*. Wrocław 1982 (25,50 ark. wyd.). Jest to zbiór rozszerzonych referatów posympozjalnych w języku polskim i rosyjskim, dotyczących dziejów polarnictwa polskiego i rosyjskiego.

Oprócz tego wydano cztery numery „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki” — R. XXVII — wraz z bibliografią bieżącą historii nauki i techniki oraz rocznym spisem rzeczy (72 ark. wyd.).

Krystyna Bińkowska
(Warszawa)

III. WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

Współpraca naukowa Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki z zagranicą miała w roku sprawozdawczym odmienny przebieg niż w latach ubiegłych. Znalazło to wyraz m. in. we współpracy prowadzonej w ramach porozumień między Polską Akademią Nauk i akademiami nauk innych krajów, która przybrała charakter jednostronny.

1. KRAJE SOCJALISTYCZNE

Wyjątkiem odbiegającym od tego zjawiska była — od lat przebiegająca najsprawniej — współpraca Instytutu z Czechosłowacką Akademią Nauk. Instytut gościł (przybyłych dla przeprowadzenia studiów badawczych) pracowników naukowych z obu instytutów czeskich, z którymi podpisał plany robocze na lata 1981—1985, tj. z Instytutu Pedagogicznego CzAN (temat: *Studium twórczości i wydanie dzieł J. A. Komeńskiego*) oraz z Instytutu Historii CzAN w Pradze (temat: *Polsko-czechosłowackie związki nauk społecznych, przyrodniczych i technicznych w aspekcie historycznym, XVII—XX w.*). W roku sprawozdawczym wynikła nawet (po raz pierwszy) pewna dysproporcja w wymianie osobowej między Instytutem i Instytutami czeskimi (3 tyg. wymienne wykorzystane przez Instytut Historii Nauki, Oświaty i Techniki w Czechosłowacji wobec 6 tyg. wykorzystanych przez drugą stronę w Polsce). Przykładem przebiegającej bez zakłóceń współpracy ze stroną czeską może być np. fakt ukończenia w roku sprawozdawczym (prof. T. Bińkowski) rozdziału do polsko-czeskiej pracy zbiorowej poświęconej recepcji i znajomości Komeńskiego na ziemiach polskich od XVII w. do 1980 r.

Współpraca realizowana przez Instytut w ramach porozumienia PAN i AN ZSRR przebiegała w sposób jednostronny, tj. ograniczyła się do wysłania 4-ch pracowników Instytutu w celach badawczych do ZSRR. Reprezentowali oni wszystkie trzy tematy planu roboczego podpisanego między Instytutem i Instytutem Historii Przyrodznawstwa i Techniki AN ZSRR w Moskwie (tj. *Historia polsko-rosyjskich i polsko-radzieckich związków naukowych; Badania nad historią przyrodznawstwa; Badania nad historią techniki*).

Zdecydowanie najslabiej przebiegała współpraca Instytutu z Instytutem Teorii, Historii i Organizacji Nauki w Berlinie (temat: *Wybrane zagadnienia z historii nauki, ze szczególnym uwzględnieniem XIX i XX w.*). Podobnie jak w roku ubiegłym nadal pozostaje w impasie współpraca Instytutu z Instytutem im. Karola